

І. Д. Бажинов

Лавров Петро Лаврович

ЛАВРОВ Петро Лаврович (Лавров Пётр Лаврович; псевд.: П. Миртов, Арнольди та ін.; 02(14). 06. 1823, с. Мелехово, нині Псков. обл., РФ – 25. 01. 1900, Париж) – російський громадсько-політичний діяч, філософ, публіцист і поет. Закін. артилер. училище у С.-Петербурзі (1842), після закінчення офіцер. класу (1844) працював репетитором матем. наук в училищі. Від 1858 – полковник, проф. Артилер. академії. Був ред. філос. відділу «Энциклопедического словаря» (С.-Петербург, 1861–63), а з 2-го т. гол. ред. вид., в якому пропагував соціаліст. ідеї. Від 1862 – чл. підпіл. організації «Земля і воля». 1866 заарешт., від 1867 – на засланні у Вологод. губ. (Росія). Автор «Исторических писем» (С.-Петербург, 1870), що стали маніфестом рев. народництва. 1870 виїхав за кордон. Брав участь у Париз. комуні 1871, у діяльності I Інтернаціоналу. Видавав і редагував рев. часописи «Вперед!» (Лондон, 1875–76), «Вестник “Народной воли”» разом із Л. Тихомировим (Женева, 1883–86), «Материалы для истории русского социально-революционного движения» (Париж, 1893–96). Автор літ.-крит. праць про творчість рос., зх.-європ. та амер. письменників. Писав сатир. та рев. поезії. Вірш «Отречемся от старого мира» став популяр. піснею кількох поколінь рос. революціонерів. З окремими поет. творами Л., які у серед. 1850-х рр. поширювалися анонімно у рукописах, і публікували О. Герцен та М. Огарьов у своїх збірниках, був знайомий Т. Шевченко. 18 вересня 1857 він переписав у свій «Щоденник» вірш Л. «Русскому народу. 1854 г.» – гнів. памфлет на бюрократ. режим рос. самодержавства часів Миколи I, 24 лютого 1858 – антицар. сатиру Л. «Когда он в вечность преселился» та ін. вірші й фрази з них. Поети познайомилися особисто 1859 на літ. вечорі. Л. був обізнаний з біографією і поет. творчістю Т. Шевченка, зокрема з творами, які із-за цензури не публікувалися і навіть

не поширювалися у рукописах. У часописі «Вперед!» (1875, 1 нояб.) вміщено статтю, в якій викрито репресивну політику самодержавства стосовно укр. нації та, зокрема, зазначено, що «вже з часу переслідування Шевченка й Костомарова петербурзьке імператорство пригнічувало найневинніші прояви співчуття до української народності як державний злочин», 1877 (№ 5, ч. 1) у ст. «Плоды реформ» Л., характеризуючи «сумну картину» царювання Миколи I, коли народ стогнав у ярмі кріпацтва, звернувся до крилатого вислову Т. Шевченка з поеми «Кавказ»: «Стогін цей був безмовний, і поет [Шевченко], на самому собі перевіrivши, що діставалось у той час за найменшу спробу “розмовляти”, з повним правом міг сказати, що всі піддані білого царя “Од молдованина до фіна, на всіх язиках всі мовчать, бо благоденствуют”». Цей вислів Л. використав і у ст. «И. С. Тургенев и развитие русского общества» («Вестник “Народной воли”», 1884, № 2), характеризуючи Рос. імперію як суспільство, «якому ставилось як головний обов’язок “мовчать на всіх язиках”». Стислу інформацію про Т. Шевченка Л. подав також у «Календаре “Народной воли” на 1883 год».

Рекомендована література

1. Прийма Ф. Я. Шевченко і російський визвольний рух. К., 1966.

Покликання на статтю:

Лавров Петро Лаврович / І. Д. Бажинов // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-52805>

2001-2023 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).